

خلاصه درس ۵:

هویت پاسخی برای من کیستم، است. و جوه تمایز بخش مانسبت به دیگران. هویت مولفه های فردی و اجتماعی دارد که در وجود فرد به وحدت میرسد. هویت آگاهانه است ولی انسان ها همه هویت شان رانمی شناسند. هویت درعین کثرت مولفه ها، واحداست. گاهی لایه های وجودی خودمان رانمی شناسیم (باید در موقعیت های مختلف قرار بگیریم تا ابعاد مختلف هویتی ما شکل بگیرد. بهترین واصل ترین گفتگو، گفتگوی درونی و تعامل با خود است بخشی از هویت مان ثابت است و بخش بزرگی از آن متغیر است که خودمان آنها رامی سازیم. بخشی فردی و بخشی اجتماعی است. برخی از ویژگی ها رابه ما نسبت می دهند و برخی را خودمان کسب می کنیم. هویت فردی دو بخش جسمانی و نفسانی (روانی) دارد. هویت فردی (با دو بخش جسمانی و روانی) با هویت اجتماعی رابطه متقابل دارند. هویت اجتماعی هر فرد درون جهان اجتماعی و براساس عقاید و ارزش های آن شکل می گیرد. در جهان اجتماعی اسلام هویت اجتماعی افراد بر مبنای تقوا، عدالت و علم ارزیابی می شوند. در جهان اجتماعی دینی، هویت افراد، براساس ارزش های دینی ارزیابی می شود. در جهان اجتماعی سرمایه داری، هویت افراد بر مبنای ثروت و توان اقتصادی ارزیابی می شود. در جهان اجتماعی قبیله ای، هویت اجتماعی افراد براساس جایگاه قبیله ای ارزیابی می شود.

نگاه دنیوی جهان متجدد به طبیعت: هر دخل و تصرفی در طبیعت مجاز است برای بهره برداری بیشتر نگاه جهان معنوی اسلام به طبیعت: طبیعت موجودی زنده و نشانه خداست. انسان در طبیعت خلیفه خداست تا با اراده خدا در آن آبادانی انجام دهد. هر جهان اجتماعی با نوع خاصی از هویت اخلاقی و روانی سازگار است و به آن امکان رشد می دهد یا ناسازگار است و امکان رشد را تضعیف می کند ویژگی های فرهنگی جهان متجدد با ویژگی ای اخلاقی و معنوی سازگار نیست. (مثلا رفاه طلبی و تجمل گرایی با قناعت و تقوا سازگار نیست. برای شناخت خود از دیگران (والدین، دوستان، مشاوران، روان شناسان، روان کاوان، جامعه شناسان، انسان شناسان، فیلسوفان) کمک می گیریم. در شناخت هویت نظریات متفاوت و امکان خطا وجود دارد.

پرسش های درس ۵

۱- هویت چیست؟ به مجموعه ویژگی ها و خصوصیات هر فرد هویت او گفته می شود. و جوه تمایز بخش افراد نسبت به یکدیگر را هویت افرادی نامند.
۲- افراد در موقعیت های مختلف خود را چگونه معرفی می کنند؟ باهوش؛ زرنگ، تنبل، بی نظم، فهمیده، بی مبالا، کارمند، سریع، پزشک، معلم و...

۳- انواع ویژگی های هویت را نام ببرید. اکتسابی، انتسابی، ثابت، متغیر، فردی، اجتماعی

۴- هر یک از ویژگی های هویتی، انتسابی، اکتسابی، فردی، اجتماعی، ثابت و متغیر را با ذکر مثال توضیح دهید. ویژگی هایی که در ایجاد آن موثر نبوده ایم پس از آن هم نمی توانیم در آن موثر باشیم، ویژگی های انتسابی اند مانند پسر بودن، دختر بودن، پسر دایی، دختر عمه، متولد تهران، سفید پوست، سیاه پوست، زشت بودن، زیبا بودن، آفریقایی تبار، چینی تبار ایرانی، برره ای، نوجوان، کودک و ویژگی هایی که در ایجاد آن ها موثر هستیم ویژگی های اکتسابی اند، مانند: پدر، مادر خوش اخلاق، مهندس معلم، کشاورز، بخشنده، خون گرم، تنبل، سر به هوا، امین، فهمیده، وراج، بی نظم، وقت شناس و ویژگی هایی که شخصی و متعلق به یک فرد است، ویژگی های فردی هستند. مانند: مرد، زن، پسر، بچه، قذبلند، تپل، پزشک، قصاب، راست گو، زرنگ، با شخصیت، مودب، شلخته و ویژگی هایی که بدون حضور در اجتماع به دست نمی آید، ویژگی های اجتماعی اند مانند: ایرانی، روستایی، شهری، رئیس جمهور، فوتبالیست. ویژگی هایی که قابل تغییر نیستند را ویژگی های ثابت گویند مانند: پسر، دختر، زن، مرد، ایرانی الاصل، آمریکایی تبار، متولد تیرماه، سیاه پوست و ویژگی هایی که قابلیت تغییر در موقعیت های مختلف را دارند ویژگی های متغیر هستند مانند: دانشجو، دانش آموز، زرنگ، کشاورز، معلم، مهربان، نماینده مجلس، رئیس جمهور، تاجر، معلم

- ۵- **هویت اجتماعی فرد چگونه شکل می گیرد؟ پاسخ:** هویت اجتماعی هر فرد، درون یک جامعه و براساس آنچه برای آن جامعه اهمیت دارد، شکل می گیرد.
- ۶- **خودتان را از ابعاد مختلف هویتی معرفی کنید** پسر ، 18ساله ، ایرانی، زرنگ ، چاق ، قد متوسط ، درس خوان ، شوخ، خوش اخلاق با مرام ، ایرانی ، نوجوان ، شهری ، پولدار
- ۷- **اخلاق پهلوانی را با اخلاق قهرمانی در ورزش جهان مقایسه کنید.** ایثار-گذشت -مروت -تواضع-جوانمردی-انسانیت= اخلاق پهلوانی جهان اسلام که بارزش قرب الهی(نزدیک شدن به خدا) وشکوفای شدن اخلاق هماهنگ است دلالی ، دوپینگ ،سود ،مدال وجایزه، معروف شدن ،رتبه وتشویق، شهرت و فخرفروشی (تفاخر)= اخلاق قهرمانی جهان جدیدکه با ارزش های مادی ودنیوی هماهنگ است
- ۸- **اخلاق قهرمانی و اخلاق قهرمانی با کدام ارزش های اجتماعی تناسب دارند؟** اخلاق پهلوانی با ارزش های جهان معنوی سازگار است که باورهای معنوی در آن اولویت دارند و باورهای جسمانی در رده ی دوم هستند و وسیله ای برای ارزش های متعالی دینی اند. اخلاق قهرمانی با ارزش های جهان دنیوی سازگارند که در ان باورهای جسمانی مهم اند و هدف هستند نه وسیله.
- ۹- **منظور از خودآگاهی یا ناخودآگاهی در هویت چیست؟** بخشی از ویژگی های هویتی مان که آنها را می شناسیم وبه آنها پی برده ایم بخش خودآگاه ماست وبخشی از ویژگی های ما که هنوز نسبت به آنها آگاهی نداریم وبرایمان پنهان است بخش ناخودآگاه می گوئیم.
- ۱۰- **بخش آگاه (آشکار) و ناآگاه (پنهان) هویت را با ذکر مثال توضیح دهید.** هویت آشکار: بخشی از ویژگی های هویت ما ، که آن را می شناسیم یا دیگران به آن پی می برند. مثلاً می دانیم که در دروس حفظ کردنی قوی تر از دروس محاسباتی و حل کردنی هستیم. بخشی از هویت و ویژگی هایمان که از آن ها بی اطلاع هستیم هویت پنهان و ناشناخته ماست. مثلاً تا امروز نمی دانستم که سریع ترین دونه ی کلاسم ولی با شرکت در مسابقه ی جمعی به این نکته پی بردم . شاید اگر در مسابقه شرکت نمی کردم هرگز به این موضوع پی نمی بردم.
- ۱۱- **مادر کدام بخش از ویژگی های هویتی مان نقشی نداریم؟** ویژگی هایی که مربوط به مکان وزمان تولد است. ویژگی های جنسیتی(زن بودن، مرد بودن)
- ۱۲- **مثالی بزنید که نشان دهد برخی از ویژگی های هویتی ما تغییر می کند؟** برخی از ویژگی های اجتماعی که مربوط به جایگاه وموقعیت اجتماعی است مانند هویت شغلی و برخی از ویژگی ها که مربوط به سن افراد است مثلاً کودکی، نوجوانی، جوانی و ...
- ۱۳- **ما درباره ی ویژگی هایمان که از وجودشان آگاه (واقف) نیستیم چگونه عمل می کنیم؟** تامل می کنیم (فکر می کنیم) و گاهی از دیگران برای شناخت بهتر از خودمان کمک می گیریم و درباره ی نقاط قوت و ضعفمان آگاه می شویم. مثلاً نزد مشاوره ، روان کاو ، جامعه شناس ، پزشک ، روان شناس می رویم.
- ۱۴- **جامعه شناسان و انسان شناسان درباره ی کدام ابعاد انسان بحث می کنند؟** درباره ی ابعاد اجتماعی و فرهنگی هویت انسان ها.
- ۱۵- **پیامبران و اولیای الهی درباره ی کدام ابعاد هویتی انسان ها سخن گفته اند؟** ابعاد الهی ، فردی و اجتماعی انسان ها و غفلت و فراموشی از هویت حقیقی انسان ها
- ۱۶- **در مراسم خواستگاری خانواده ی دختر و پسر در پی شناخت چه مواردی هستند؟** شناخت شغل - موقعیت خانوادگی ، ویژگی های فردی(جسمانی،ظاهری و اخلاقی،روانی) یکدیگر هستند.
- ۱۷- **انواع هویت فردی را با مثال توضیح دهید.** هویت فردی جسمانی که شامل مواردی از قبیل وزن ، قد ، گروه خونی ، سال تولد ، رنگ چشم ، رنگ مو ، تیپ و هیکل رنگ بدن ، نوع مو می شود. هویت فردی غیرجسمانی که شامل صفات اخلاقی و روانی به طور کلی نفس آدمی است مانند : پشت کار ، دل گرمی ، اخلاص ، ایمان ، شاکر بودن ، تقوی ، بی دینی ، مهربانی ، ترش رویی و عبوس ، خیالاتی ، عصبی ، افسرده ، مجنون ، عابد ، پرهیزکار ، سخاوتمند.
- ۱۹- **منظور از هویت اجتماعی چیست؟** با ذکر مثال توضیح دهید.
- شناخت و هویتی که با حضور دیگران شکل می گیرد و جامعه قواعد آن را تعریف می کند. صفاتی که ریشه در جامعه وفرهنگ دارد و در جهان اجتماعی شکل می گیرد(هویت) که نشان دهنده نقش ها،هنجارها،وظایف وتکالیف اجتماعی و رفتارهای اجتماعی است..(مثلاً پدر خانواده ، دختر ارشد خانواده ، پسر کوچک خانواده ، مادر بزرگ ، زن عمو ، دایی ، عمه
- ۲۰- **چند نقش خانوادگی خود را نام برده و برای هر یک وظایف (تکالیف) و حقوقی بنویسید.** فرزند ، دختر خانواده ، پسر خانواده ، برادر ، خواهر تکالیف : کمک به والدین ، کمک به خواهر و برادران ، احترام به گذاشتن اطاعت کردن ، همدلی با اعضای خانواده ، حقوق نقش :تأمین هزینه های زندگی توسط والدین ، تربیت صحیح ، نام نیکو داشتن ، مورد مشورت قرار گرفتن.
- ۲۱- **ابعاد متمایز هویت انسان را نام ببرید:** ابعاد جسمانی(بدن)، ابعاد نفسانی(روانی، اخلاقی)، ابعاد اجتماعی(نقشهایی که ایفای کنیم و گروه هایی که عضو هستیم)
- ۲۲- **آیا بخش های فردی و اجتماعی هویت با یکدیگر ارتباط دارند و بر هم اثر می گذارند؟** بله هر یک از این دو بر یکدیگر اثر می گذارند. جامعه در برابر ویژگی های فردی ما واکنش نشان می دهدو آن را تایید یا رد می کند. هویت فردی افراد هم در جامعه در روابط اجتماعی مردم تاثیرگذار است.

۲۳- بین ویژگی های جسمانی افراد و خصوصیات روانی افراد چه رابطه ای وجود دارد؟ در این رابطه مثال بزنید. بین ویژگی های جسمانی و ویژگی های روانی رابطه ی متقابل وجود دارد و هر یک بر دیگران اثر می گذارد. بسیاری از بیماری های جسمانی سلامت روانی انسان را به خطر می اندازد مثلاً زیادی غده ی تیروئید موجب عصبانی شدن انسان و کم کاری غده تیروئید موجب تنبلی فرد می شود و یا اضطراب ها ریشه در عوامل جسمانی دارند. همچنین با تقویت روحیه ی روانی می توان برخی بیماری ها را کاهش داد.

۲۴- تاثیر متقابل جهان اجتماعی و طبیعت (بدن انسان) را با ذکر مثال توضیح دهید. محیط طبیعی و جغرافیایی بر مناسبات و روابط اجتماعی اثر می گذارد. شرایط طبیعی و خصوصیات بدنی انسان فرهنگ های مختلفی را شکل می دهد مثلاً آب و هوای مرطوب و گرم جنوب کشور در هنر موسیقی ، شیوه ی زندگی ، معماری ، شیوه ی غذا پختن و فعالیت های اقتصادی مردم اثر گذاشته است. فعالیت ها و کنش های اجتماعی انسان ها هم موجب بهبود محیط زیست یا نابودی آن می شود مثلاً با فعالیت های کارخانه آب و هوا آلوده می شود.

۲۵- تاثیر متقابل جهان اجتماعی و ویژگی های انسانی و روانی افراد جامعه را تحلیل کنید. این دو با یکدیگر تعامل و تاثیر متقابل دارند. خصوصیات روحی روانی افراد مسیر زندگی اجتماعی و تحولات فرهنگی تاریخی انسان را دگرگون می سازد مثل انسان های باتقوایی که جهان را تغییر می دهند یا انسان های با شقاوتی که جهانی را نابود می کنند. جهان اجتماعی هم در خصوصیات روحی افراد اثر می گذارد و امکان رشد برخی فضایل یا رذائل را از بین می برد یا افزایش می دهد

۲۶- آیا هر نوع هویت اجتماعی با هر نوع هویت فردی سازگار است؟ خیر هر جهان اجتماعی براساس عقاید و آرمان ها و ارزش های خود هماهنگ باشد سازگار است.

۲۷- هویت اجتماعی هر فرد چگونه شکل می گیرد؟ هویت اجتماعی هر فرد براساس عقاید و ارزش های جهان اجتماعی که در آن زندگی می کند شکل می گیرد.

۲۸- در جامعه ی قبیله ای هویت جمعی افراد بر چه مبنایی مشخص می شود؟ بر مبنای جایگاه قبیله ی آن ها

۲۹- در جامعه ی سرمایه داری هویت اشخاص بر چه مبنایی شناخته می شود؟ بر مبنای ثروت و توان اقتصادی آن ها

۳۰- در جامعه ی دینی هویت جمعی افراد بر چه مبنایی قرار دارد؟ بر مدار ارزش هایی است که آن دین مقدم می شمارد. مثلاً اسلام در فرهنگ آرمانی خود هویت افراد را با علم ریال تقوی ، و عدالت ارزیابی می کند.

۳۱- نگاه جهان غرب بر بعد جسمانی هویت و بدن انسان را با نگاه فرهنگ اسلامی مقایسه کنید. فرهنگ غرب بر بعد جسمانی و زیبایی های بدنی تاکید و تمرکز می کند ، و هر نوع تصرفی را در طبیعت و بدن مجاز می داند. اما در فرهنگ اسلامی انسان حق ندارد خلاف اراده خدا در طبیعت و بدن ود دخل و تصرف کند.

۳۲- جهان اجتماعی غرب چه نوع هویت اخلاقی و روانی را رشد می دهد؟ جهان غرب با رویکرد این جهانی خود با آن دسته از اوصاف (هویت) اخلاقی سازگار است که در ارتباط با آرمان ها و ارزشهای دنیوی آن شکل می گیرند مثلاً دم غنیمت شماری، تبرج، تجمل گرایی، اخلاق قهرمانی

۳۳- جهان اجتماعی و دنیوی با چه نوع هویتی سازگار است و آن را رشد می دهد و با کدام هویت ناسازگار است؟

جهان غرب ارزش های دنیوی فرد گرایی، رفاه طلبی، تجمل گرایی و مال اندوزی را رشد و گسترش می دهد و جهان اجتماعی معنوی با ارزش های دنیوی سازگار نیست و ارزش های همچون قناعت و حیا و تقوا و خوف و رجای الهی را رشد و گسترش می دهد و با آنها سازگار است.

خلاصه درس ششم

جهان اجتماعی برای تداوم خود اعتقادات، ارزش ها و فرهنگ (شیوه زندگی) خود را به فرد آموزش می دهد، تا فرد با موقعیت اجتماعی و تکالیف و حقوقش آشنا شود و مشارکت اجتماعی پیدا کند.

اولین و مهم ترین آشنایی با جهان اجتماعی توسط خانواده صورت می گیرد سپس گروه همبازی ها، مدرسه، مجالس علمی و مذهبی و رسانه های جمعی جامعه پذیری: فرایندی که برای مشارکت اجتماعی دنبال می شود و هویت اجتماعی را شکل می دهد. (انتقال شیوه زندگی از نسلی به نسل دیگر) کجروی اجتماعی: رفتارهایی که برخلاف عقاید، ارزش ها و هنجارهای جامعه اند.

کنترل اجتماعی: فعالیتی هایی که موجب پذیرش فرهنگ و انطباق با انتظارات جامعه می شود. روش های کنترل کجروی های اجتماعی: تبلیغ واقناع. تشویق و تنبیه (رسمی و غیررسمی)

اقناع: روشی برای درونی سازی فرهنگ است. هرچه فرهنگ با فطرت سازگارتر باشد از قدرت اقناعی بیشتری برخوردار است.

در جهان اجتماعی اسلام روش مناسب جامعه پذیری و کنترل اجتماعی: امر به معروف و نهی از منکر است. (به صورت تبلیغی، تشویقی یا تنبیهی گاهی رسمی)